

**GYMNÁZIUM
STRAKONICE,
MÁCHOVA 174**

Program poradenských služeb ve škole

OBSAH

**Podpora nadaných
a mimořádně
nadaných žáků**

Zpracovali za ŠPP

Mgr. Zuzana Kostková

Mgr. Alžběta Fajová

PhDr. Miroslav Žitný

Úvod

Nadaného žáka můžeme definovat v nejširším slova smyslu jako takového, který má schopnost těžit ze svých předností a kompenzovat své nedostatky. Nadání u žáků může být chápáno jako jejich potenciál k tomu, aby se stali uznávanými osobnostmi nebo významnými tvůrci myšlenek v oblastech činností, které zvyšují morální, fyzický, emocionální, sociální, intelektuální a estetický život lidstva. Za nadání je běžně považován takový soubor schopností, který je předpokladem k dosažení výkonu, nad běžnou normu většinové populace. U žáka se může projevit jednostranné nadání stejně jako kombinace několika druhů nadání najednou. Díky obtížnému odhalování nadaných žáků kolísá jejich počet v populaci mezi 3 až 10 %. Mimořádně nadaný žák je pak definován v § 12 odst. (1) vyhlášky č. 73/2005 Sb. takto: "Mimořádně nadaným žákem se rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech." Z této definice je patrné, že legislativní orgány zdůrazňují jednak individualizaci této právní úpravy, jednak spojení dovedností a schopností ve všeobecné rovině s dovednostmi a schopnostmi v úzkém (např. odborném) zaměření.

Škola a vzdělávací systém obecně hrají při práci s nadanými žáky klíčovou roli. Takoví žáci potřebují specifickou péči a pomoc ze strany školy i rodiny, především při stimulaci a vytváření vhodných podmínek. Uvědomujeme si, že identifikace mimořádného nadání je dlouhodobý proces. Uplatňují se při něm metody pedagogické, psychologické, pedagogicko-psychologické i laické. Jde především o pozorování žáků ve školní práci, rozbor výsledků práce žáka, portfolio žáka, hodnocení testů a úloh, rozhovory se žákem a jeho rodiči. Při vyhledávání mimořádně nadaných žáků věnujeme pozornost i žákům s vývojovou poruchou učení nebo chování, s tělesným handicapem, žákům z odlišného kulturního a znevýhodňujícího sociálního prostředí. Stejně jako práce s žáky se specifickými poruchami učení, tak i práce s nadanými může vyžadovat úpravu vyučovacího procesu ve třídě a nakonec i samotného obsahu vyučování.

Legislativní podmínky pro práci s mimořádně nadanými žáky

Práce s nadanými žáky je legislativně ošetřena jednak zákonem č. 561/2004 Sb. (školský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů a dále pak ustanovením třetí části vyhlášky č. 73/2005 Sb. Doplnující informace lze vyhledat také ve Věstníku MŠMT ČR z 25. 12. 2006.

Uspokojování potřeb mimořádně nadaných žáků

Aby bylo vzdělávání mimořádně nadaného žáka efektivní, musí být zajištěna spolupráce školy s rodinou, speciálním pedagogickým pracovištěm a případně také se (základní) školou, ze které žák přichází. Pokud je nadání žáka objeveno až během vzdělávání, měl by učitel žákovi či jeho zákonnému zástupci doporučit návštěvu pedagogicko-psychologického zařízení, kde by měl být žák odborně diagnostikován. Práci s mimořádně nadanými žáky zaštiťuje výchovný poradce (Mgr. Zuzana Kostková), jehož práce se obvykle zaměřuje na následující oblasti:

1. vyhledávání talentovaných žáků ve spolupráci s třídními učiteli a jednotlivými učiteli
2. zapojování talentovaných jedinců do práce v zájmových kroužcích
3. nabídka účasti v olympiádách a soutěžích
4. seberealizace při vypracovávání odborných projektů a samostatných prací.
5. spolupráce školy se specializovanými pracovišti (PPP, SPC apod.)
6. spolupráce školy s rodiči
7. administrativní činnosti spojené s prací s mimořádně nadanými žáky
8. zajištění případné spolupráce mimořádně nadaného žáka s vědeckými pracovišti či akademickými pracovišti
9. kariérové poradenství

Role učitele ve vzdělávání mimořádně nadaných žáků

Rozvoj nadání mimořádně nadaného žáka je možný pouze tehdy, jestliže jsou dodrženy následující tři zásady:

- a) nadaný žák musí mít příležitost objevit/projevit nadání;
- b) učitel má schopnost trvale motivovat či udržet již existující motivaci nadaného žáka;
- c) vznikne prostředí vyjadřující podporu vzdělávání nadaného žáka.

Mimořádně nadaní žáci mívají velkou vnitřní motivaci k provádění činností, ve kterých jsou nadaní. Je však třeba je motivovat k co nejkvalitnějším výkonům i v činnostech, ke kterým tolik mimořádných schopností nemají. Žák by měl být motivován k co nejlepšímu výkonu i při skupinové práci. Učitel má klást nároky o málo vyšší, než je současná možnost žáka. Důležité je si uvědomit, že mimořádně nadaný není pomocník učitele, ale žák, který by měl

mít možnost stejně jako jeho spolužáci učit se něčemu novému. Učitel by mu měl pomáhat nalézt přátele i mezi spolužáky. Dále by měl učitel dbát na posílení sebedůvěry tohoto žáka. A to podporou jeho nadání, rozvojem jeho silných stránek a také tím, že mu pomůže pochopit sebe sama. Ve výuce je vhodné využívat problémového a projektového vyučování a práci v centrech aktivit dle vlastního výběru žáka.

Metody práce s mimořádně nadanými žáky

Základní zásady práce s nadaným žákem pro realizaci jeho potenciálu:

1. Umožnit pracovat rychlejším tempem
2. Méně procvičování, umožnit postup dopředu
3. Náročnější výuka
4. Nezávislost
5. Kreativní myšlení a divergentní úkoly
6. Abstraktní úkoly
7. Kontakt s intelektovými vrstevníky
8. Zkušenostní učení
9. Umožnit ranou specializaci v rámci výuky
10. Opora o vlastní zájmy

Individuální vzdělávací plán

Mimořádně nadaný žák se může vzdělávat podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Při jeho sestavování může škola využít pomoc poradenské péče o mimořádně nadané nebo pedagogicko-psychologické poradny. Při sestavování IVP je třeba brát ohled na osobnost žáka, druh jeho nadání a na to, aby nedošlo k přetížení žáka. O jeho udělení rozhoduje ředitel školy (Mgr. Miroslav Hlava).

Příklady deklarující práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky na Gymnáziu Strakonice, Máchova 174

1. **KND** – Klub nadaných dětí, který na gymnázium vznikl ve spolupráci se společností Mensa před 10 lety. Stal se základním stavebním kamenem pro další poskytnutí nadstandardního vzdělávání a podnětných soutěží a olympiád, které mohou naše žáky dále rozvíjet.
2. **SOČ** – Pedagogové gymnázia motivují nadané žáky ke psaní SOČ v různých oborech, z nichž se mnohé stali úspěšnými řešiteli krajských i celostátních kol. Zastoupeny byly v minulosti obory přírodovědné, humanitní i technické. Nejúspěšnějšími řešiteli byli žáci v biologii, dějepisu, v českém jazyce i informační technologii.
3. **Robotika** – Robotický kroužek je určen nadšeným žákům napříč ročníky, kteří touží objevit hravou formou základy programování, konstrukce robotů a některých základních i pokročilých algoritmů, které budou moci v budoucnu uplatnit nejen při dalším studiu na VŠ, ale i v budoucím zaměstnání. Pod vedením Mgr. Pavla Navrátila dosáhlo v posledních letech několik našich robotických družstev významných soutěžních úspěchů na celostátní úrovni.
4. **Pěvecký sbor** - Pěvecký sbor Gymnázia Strakonice zpívá pod vedením Mgr. Marcely Mikové, Ph.D. od roku 2000 a jeho členy jsou výhradně studenti gymnázia od sekundy po maturanty. Neustále rostoucí počet sboristů dosáhl v letech 2018-2019 sedmdesátky. S bohatým multižánrovým repertoárem reprezentují školu, město i celý region na domácích i zahraničních festivalech, soutěžích a jiných akcích.
5. **E.T.C.** – Klub anglického divadla - Klub anglického divadla se schází každé pondělí během 8. a 9. vyučovací hodiny a spojuje v sobě zapálení pro divadlo s láskou k angličtině. Studenti v tomto jazyce dostanou scénář, odvedou veškerou přípravu a ve výsledku také odehrají divadelní představení. Každé září se klub otevírá novým zájemcům. Dosud byly nastudovány a s velkým úspěchem provedeny hry Christmas Carol, Canterville Ghost, Sherlock Holmes and the mystery of the Aquilla diamond, Girl in da hoodie, King Arthur and the Witch. Kroužek vede Mgr. Margareta Brabcová
6. **Grafoman** - Studentský (nejen) literární magazín. Chce sdílet vědomosti, nabyté zdaleka nejen ve škole, které před zveřejněním projdou kontrolou kritického úsudku. Chce reagovat na lokální i veřejné události, zveřejňovat své myšlenky a názory. Odkaz na studentský nejen literární magazín je zde: <http://www.m-grafoman.cz/>
7. **Školní parlament** – Toto dobrovolnické sdružení vzniklo z iniciativy našich studentů. Součástí je dvojice z každé třídy od primy po maturitní ročníky. Zodpovědný supervizor: PhDr. Miroslav Žitný
8. **DofE: DUKE OF EDINBOURG'S INTERNATIONAL AWARD** - Program DofE je celosvětový program neformálního vzdělávání pro mladé lidi ve věku od 14 do 24 let, který založil britský princ Philip, manžel královny Alžběty. Účastníci si v něm stanovují cíle ve čtyřech základních oblastech: rozvoj talentu, sportovní aktivita, dobrovolnictví a dobrodružná expedice. Bližší informace podá školní koordinátorka projektu Mgr. Kateřina Vokrojová.
9. **Hodina moderní chemie** – Pravidelné setkávání se studenty VŠCHT, kteří vzdělávají naše žáky hravou a zábavnou formou. Zodpovídají: vyučující chemie

10. **Dobrovolnická činnost pro Oddělení následné péče Nemocnice Strakonice** – dobrovolníci jsou pravidelně školeni na první pomoc a práci v prostředí nemocnice. Pravidelně dochází za pacienty a věnují se jim v ergoterapeutických činnostech. Zodpovídá Mgr. Zuzana Kostková.

11. **Volně přístupný klavír ve školním klubu gymnázia** – Žáci si chodí o volných hodinách hrát, popř. cvičit na své hodiny v rámci ZUŠ.

12. **Spolupráce s šachovým klubem TJ ČZ Strakonice** – Ve spolupráci organizujeme šachové turnaje „O pohár ředitele gymnázia“ ve dvou kategoriích – ZŠ a SŠ. Zodpovídá: Mgr. Zuzana Kostková a Mgr. Petr Hnilo.

13. **Nadrámkové soutěže a olympiády:**

- **Logická olympiáda** – soutěž zaštitěná společností Mensa; máme v ní každoročně úspěšné řešitele na krajské úrovni v obou věkových kategoriích (ZŠ i SŠ); zodpovídá: Mgr. Zuzana Kostková, Mgr. Petra Babková, Mgr. Pavel Navrátil
- **Lingvistická olympiáda** – soutěž pod patronací Matematicko – fyzikální a filosofické fakulty Univerzity Karlovy; u nás je pravidelně pořádána s maximální možnou účastí 37 žáků; v letošním školním roce máme úspěšnou řešitelku na celostátní úrovni; zodpovídá: Mgr. Zuzana Kostková
- **Pišqworky** – týmová soutěž z Masarykovy univerzity, ve které se každoročně podílíme na pořadatelství okresního kola, a to v obou kategoriích (ZŠ i SŠ); zodpovídá: Mgr. Zuzana Kostková

Zdroje

FOŘTÍKOVÁ, J., JEŘÁBKOVÁ, I., JEŠETICKÁ, J., MICHALOVÁ, Z., PEJŠMAN, J., ŠEDÁ, S., VEDRALOVÁ, A., VLKOVÁ, L., TŮMOVÁ, J. Tvoříme individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka (metodická příručka), Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010.76 s. ISBN 978-8087000-28-1